

ROMÂNIA
MINISTERUL EDUCATIEI, CERCETARII, TINERETULUI SI SPORTULUI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE SI FILOLOGIE

TEZA DE DOCTORAT

REZUMAT

COORDONATOR STIINTIFIC:
PROF. UNIV. DR. MIRCEA POPA

DOCTORAND:
VOINA (LOZBA) RALUCA CRISTINA RUCSANDRA

2010

ROMÂNIA
MINISTERUL EDUCATIEI, CERCETARII, TINERETULUI SI SPORTULUI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE SI FILOLOGIE

REPERE ALE FOLCLORISTICII

MARAMURESENE

COORDONATOR STIINTIFIC:
PROF.UNIV.DR. MIRCEA POPA

DOCTORAND:
VOINA (LOZBA) RALUCA CRISTINA RUCSANDRA

2010

CUPRINS

INTRODUCERE

RETROSPECTIVA BIBLIOGRAFICA

I. CELE DINTÂI ATESTARI ALE INTERESULUI PENTRU CREATIA POPULARA MARAMURESEANA

1. Însemnari pe manuscrise si carti vechi
2. Manuscrise în colectii particulare

II. ÎNRÂURIRILE DIRECTIEI STIINTIFICE PRECONIZATE DE B.P. HASDEU

1. Rolul societătilor culturale maramuresene
2. Primele actiuni de strângere si publicare a folclorului maramuresean
3. Începutul activitatii folcloristice în nordul Transilvaniei – ziarul „Gutinel”
4. Folclorul maramuresean în periodicele de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Preoti si învatatori culegatori de folclor
5. Cele dintâi colectii realizate de maramureseni
6. Caietele de versuri

III. PROTAGONISTII

1. Climatul cultural
2. Alexandru Tiplea
3. Tit Bud
4. Ion Bârlea
5. Culegeri de folclor muzical

IV. SUB SEMNUL SCOLII FILOLOGICE A LUI OVID DENSUSIANU

1. Ovid Densusianu
2. Tache Papahagi si discipolii
 - 2.1. Gheorghe Dancus si „Graiul Maramuresului”
 - 2.2. Petre Lenghel Izanu

V. ECOURILE INVESTIGATIILOR ÎNTREPRINSE DE ION MUSLEA

1. Ion Muslea
2. Arhiva de Folclor a Academiei Române
3. Anuarul Arhivei de Folclor a României
4. Maramuresenii
5. Pompei Hossu Longin
6. Alte contributii din perioada interbelica

VI. MOMENTE SEMNIFICATIVE DIN PERIOADA POSTBELICA (1950-1989)

1. Interesul pentru creatia folclorica maramureseana la nivel national
 - 1.1. Restituiri
 - 1.2. Colectia „Folclor din Transilvania”
 - 1.3. Maramuresul în viziunea cercetatorilor români
 - 1.4. Maramuresul în viziunea unor cercetatori straini
2. Preocupari locale pentru conservarea folclorului maramuresean
 - 2.1. Casa Regionala a Creatiei Populare
 - 2.1.1. Activitate editoriala
 - 2.1.2. Festivalurile
 - 2.2. Simpozioane pe teme de folclor
 - 2.3. Asociatia folcloristilor si etnografilor maramureseni
 - 2.4. Publicatii locale
3. Opinii critice despre folclorul maramuresean
 - 3.1. Mihai Pop
 - 3.2. Dumitru Pop
 - 3.3. Alte contributii la cercetarea folclorului maramuresean
 - 3.3.1. Iordan Datcu
 - 3.3.2. Constantin Eretescu
4. Monografiile
5. Folclorul nou

VII. LA CUMPANA DINTRE MILENII. REALIZARI LOCALE SI ÎN MARAMURESUL DE DINCOLO DE TISA

1. Centrul Judetean de Conservare si Valorificare a Traditiei si Creatiei Populare Maramures
 - 1.1. Prezentare, proiecte, realizari si activitate editoriala
 - 1.2. Revista „Memoria Ethnologica”
 - 1.3. Colectia „Cultura traditionala”
2. Pamfil Biltiu
 - 2.1. Culegeri de folclor
 - 2.2. Studii teoretice
3. Preocupari pentru folclor la Universitatea de Nord – Baia Mare
4. Folclorul în publicatiile periodice locale dupa 2000
5. Muzeul Maramuresului din Sighet
 - 5.1. Scurt istoric

- 5.2. Muzeul Maramuresului dupa 2000
- 5.3. Mihai Dancus-director, etnograf si folclorist de exceptie
- 5.4. Muzeul Maramuresului - directii de activitate
- 5.5. Ioana Dancus
- 5.6. Monografii locale
- 6. Colectii si colectionari
 - 6.1. Parasca Fat din Desesti
 - 6.2. Ion Vancea - *Monografia folclorica a informatoarei Ileana Vancea din satul Nanesti*
 - 6.3. Vasile Ananie - *Din jocurile si jucariile copiilor de pe la noi*
- 7. Culegeri din zona Viseu – Borsa
- 8. Folclorul de peste Tisa

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

REPERE ALE FOLCLORISTICII MARAMURESENE

REZUMAT

Maramuresul este o regiune românească milenară, care păstrează intact și astăzi un adevărat tezaur artistic. De-a lungul istoriei, românii maramureșeni au reușit să dezvolte și să conserve o puternică viață politică, socială, economică și culturală, ce a exercitat o profundă influență și asupra altor provincii românești.

Zona Maramureșului istoric trebuie privită și într-un context larg, național și european, fiind situată la confluența și interferența marilor culturi și civilizații europene, cele occidentale, apusene cu cele orientale, răsăritene. Acestea s-au întrepătruns și au dat naștere la un fenomen de sincretism cultural care a avut ca rezultat această arie culturală – Maramuresul, ce s-a păstrat până azi în centrul Europei.

Viața spirituală a oamenilor din Maramures a fost întotdeauna bogată. Anul 1391 este de referință pentru istoria culturii românești, deoarece de atunci datează primul text scris în limba română, *Codicele de la Ieud*. Tot în 1391, mănăstirea din Peri, ctitorie a voievodului Balș și a lui Drag Mester, devine stavropighie, fiind pusă sub protecția Constantinopolului. În cadrul acestei mănăstiri, călugării au contribuit prin activitatea lor la traducerea și copierea cărților de cult, ce se vor răspândi pe întreg teritoriul românesc. Mulți preoți vor scrie românește într-o perioadă când limba oficială și cea de cult erau străine, notând evenimente mai importante, poezii și alte creații populare, care atestă bogăția spirituală a locuitorilor.

Majoritatea covârșitoare a satelor din Maramures a fost dintotdeauna românească, locuitorii având statutul de oameni liberi, la care s-a adăugat rangul de nemes, adică de mici nobili, după cum se evidențiază și în lucrarea *Diplomele maramureșene* a academicianului Ioan Mihályi de Apsa.

Studiile legate de folclorul maramureșean au evidențiat, atât pentru noi, cei născuți în această zonă, cât și pentru cei ce ne vizitează și cercetează ținutul, bogăția creațiilor populare, a obiceiurilor și tradițiilor, a mitologiei, marcate de profunzimea istoriei, unitatea de limbă și cultura românească.

În Maramures s-a conservat mai bine decât în alte zone creația populară sub toate formele ei, și prin tot ce se poate vedea și auzi, constatăm că aici există folclor literar, muzical și coregrafic autentic, prin care oamenii își exprimă original gândurile și aspirațiile. Satul tradițional se transformă și puțin lucruri amintesc de ceea ce a însemnat civilizația lemnului în Maramures. Totuși, folclorul se creează de românii din zonă, dar și de cei plecați la muncă în străinătate, precum și de românii din dreapta Tisei. Se păstrează în această regiune istorică o bună parte din folclorul literar vechi, chiar dacă ritualurile și-au pierdut caracterul de sacralizare

si s-au îndepartat de ceea ce au fost la început, prin ruperea unor verigi simbol. Inovatia se evidentiaza mai mult în teme si motive, forma si lexic.

Lucrarea își propune sa aduca la zi cercetarile în domeniul folclorului, continuând investigarea facuta de profesorul clujean Dumitru Pop. Elementul de noutate îl constituie reevaluarea critica, din perspectiva modernitatii, a lucrarilor publicate, stabilind reperele folcloristicii maramuresene, punerea în circulatie a unor texte mai vechi si putin cunoscute, dar si cercetarea activitatii institutionalizate legate de creatia populara (Centrul Judetean al Creatiei Populare Maramures, Muzeul Maramuresului din Sighet, Universitatea de Nord, Baia Mare).

Studiul *Repere ale folcloristicii maramuresene* are în vedere zona Maramuresului istoric, cu trimiteri si la celelalte zone ce apartin judetului Maramures. E greu sa defisesti personalitatea unei zone etnografico-folclorice de complexitatea Maramuresului. De aceea, cercetarea noastra se bazeaza pe studierea lucrarilor de referinta, legate de folclor si interpretarea lui, atât din perioadele de început ale cercetarii folclorice, cât si din perioada actuala.

Pentru întocmirea acestei lucrari s-a consultat: 1. fondul de documente de la Biblioteca Centrala Universitara „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, *Bibliografia generala a folclorului*; 2. Arhiva de Folclor a Academiei, filiala Cluj-Napoca, unde s-au inventariat toate materialele ramase în manuscris; 3. Arhivele Statului de la Baia Mare; 4. Biblioteca „Petre Dulfu” Baia Mare; 5. Biblioteca Centrala Universitara „Mihai Eminescu” Iasi; 6. Arhiva de Folclor din Iasi; 7. Arhiva Muzeului Maramuresului din Sighet (colectia ziarului „Graiul Maramuresului”, manuscrise aparținând folcloristilor Gheorghe Dancus si Petre Lenghel Izanu); 8. Colectiile de folclor aflate în manuscris, atât în institutiile mentionate, cât si în colectii particulare.

Discutiile rodnice s-au purtat cu folcloristi, cercetatori si culegatori avizati: prof. univ. dr. Ion Cuceu, prof. univ. dr. Iordan Datcu, prof. univ. dr. Mihai Dancus, prof. univ. dr. Constantin Cornita, prof. Pamfil Biltiu, prof. Ion Vancea, prof. Parasca Fat, dr. Mihai Botos din Apsa si, nu în ultimul rând, cu conducatorul stiintific, prof. univ. dr. Mircea Popa.

Au fost înregistrate obiceiuri si traditii ce se desfasoara înca în lumea satului maramuresean în perioada 2005-2009: stâna, nunta, tânjaua, jocul duminical (la sura), colindatul, obiceiurile de Anul Nou. S-au adunat fotografiile vechi, ce alcatuiesc o colectie personala, documente, în special caiete în care sunt consemnate obiceiuri, credinte, superstitii, creatii lirice din satele maramuresene, precum si o valoroasa culegere de jocuri pentru copii, în curs de aparitie la o editura din Sighet. Din colectia proprie provin scrisorile folcloristului Ion Bârlea, adresate preotului din Berbesti, din care reies informatii deosebit de valoroase legate de folclorul maramuresean.

Lucrarea de fata este o încercare de a oferi un punct de reper pentru cercetatorii zonei, români si straini, deoarece reflecta preocuparile constante si interesul pentru un tinut care poate

fi considerat un pastrator a ceea ce înseamna spirit etnic, credinta si valoare. Ea poate constitui un mijloc de informare si de cunoastere a cercetarilor trecute si actuale, în domeniul folclorului, pentru zona Maramuresului istoric.

Lucrarea este structurata în sapte capitole, precedate de o retrospectiva bibliografica. Spre deosebire de alte zone ale Transilvaniei, Maramuresul a început mai târziu cercetarile asupra propriei culturi populare, începuturile datorându-se carturarilor din alte centre culturale din tara. Preocuparile pentru cultura maramureseana încep sa se cristalizeze pe plan local abia în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. Atractia cercetatorilor catre patrimoniul popular al Maramuresului, în primele decenii ale secolului al XX-lea, se explica prin îndemnul lui Ovid Densusianu, prin activitatea Institutului Social Român si prin activitatea Institutului de Folclor. Câteva lucrari de sinteza, care prezinta cu rigoare stiintifica zona Maramures, au fost de referinta pentru teza de fata: Dumitru Pop, *Folcloristica Maramuresului*, Mihai Dancus, *Zona etnografica Maramures* iar dupa 2000 Constantin Cornita, *Zona Maramures, matricea etnologica si paradigmele folclorului maramuresean* si Dorin Stef, *Istoria folcloristicii maramuresene*.

Primul capitol, *Cele dintâi atestari ale interesului pentru creatia populara maramureseana*, prezinta însemnari pe manuscrise si carti vechi, începând cu cele inventariate de Ioan Mihaly de Apsa, apoi *Codicele Petrovay*, pe care Dumitru Pop îl considera documentul literar cel mai vechi, copiat de Nicolae Petrovay „în Petrova die 18 Mensis Octobris 1672”. Sunt valoroase însemnarile si documentele publicate de folcloristul Ion Bârlea în lucrarea *Însemnari din Bisericile Maramuresului* sau cele evidentiate de Aurel Socolan în lucrarea *Circulatia cartii românesti pâna la 1850 în judetul Maramures*¹ (botezul la salcie, „Armindenul”). În colectiile particulare s-au pastrat manuscrise ce se încadreaza în asa-zisele „Carti de versuri”, destul de numeroase în Transilvania. Cel mai reprezentativ este cel redactat la Moisei între 1799-1824 de catre preotul Koman Ioan, manuscris aflat în colectia lui Mihai Dancus.

Capitolul al doilea trateaza *Înrâuririle directiei stiintifice preconizate de B.P. Hasdeu*, începând cu momentul 1866, când ia fiinta „Societatea Literaria”, care devine peste putin timp „Academia Româna”. Imediat dupa înfiintarea ei, s-au publicat numeroase culegeri de folclor din toate zonele tarii, în colectia *Din vieata poporului român*, initiata de Ion Bianu. Stimulat de unele exemple europene, Hasdeu formuleaza si distribuie doua chestionare, fiind înregistrate raspunsurile preotului vicar Tit Bud din Sat Sugatag, pe lânga alti carturari satesti.

Un rol important revine societatilor culturale maramuresene, cea mai importanta fiind „Asociatiunea pentru cultura poporului român din Maramures”, cu un rol important pentru începuturile miscarii folcloristice la noi. Pentru a da un si mai mare impuls manifestarii culturale

¹ Socolan, Aurel, *Circulatia cartii românesti pâna la 1850 în judetul Maramures*, Baia Mare, Editura Maria Montessori, 2005, pp. 280-281.

si vietii nationale, în anul 1867 s-a înfiintat „Societatea de lectura a românilor maramureseni” numita „Dragosiana”, care a avut un merit deosebit în strângerea si valorificarea folclorului maramuresean. Este de remarcat efervescenta activitatilor de culegere de folclor – Ioan Busitia, Simion Botizan, Ion Artemie Anderco, Laurentiu Mihaly, Teodor Mihnea, Sie sau Sieoanul, Alexandru Tiplea, Tit Bud si chiar de valorificare a acestuia prin publicare.

Începutul activitatii folcloristice în nordul Transilvaniei este legat de ziarul „Gutinel”, aparut la Baia Mare în 1889, fiind considerat de istoricul si criticul literar Mircea Popa „adevaratul început literar al provinciei”². În paginile „Gutinului” s-au publicat doua îndemnuri privind strângerea materialului folcloric, unul semnat de Ioan Pop Reteganul si celalalt de Petre Dulfu, apelul fiind reluat de vicarul Maramuresului, Tit Bud. În scurta sa existenta, ziarul „Gutinel” a publicat un numar de 25 de productii populare din Maramures.

Între cei preocupati de conservarea folclorului local se numara mai ales preotii si învatatorii, care au publicat piese folclorice culese de ei în paginile revistelor care apareau în acea vreme, publicate în Anexa I a lucrarii *Folcloristica Maramuresului* de Dumitru Pop. În publicatii disparate au aparut, pâna la sfârșitul secolului al XIX-lea, peste 250 de productii populare maramuresene, care în ciuda numarului, opina Dumitru Pop, nu dau o imagine cuprinzatoare a creatiei populare din acest tinut.

Înainte aparitiei marilor colectii ale folclorului maramuresean, câtiva modesti colectionari au încredintat unor publicatii din epoca restrânsa lor contributie. Printre acestia îi amintim pe Petru Biltiu Dancus din Ieud, Vasile Goja din Desesti, Ioan Moldovan si Elena Vlad, ale caror colectii au fost publicate recent în volumul *Maramures, tara veche*³, realizat de Dumitru Iuga. Cea mai valoroasa, poate, dintre aceste colectii este cea a episcopului Laurentiu Mihaly, aflata la Arhiva de Folclor din Baia Mare, publicata fragmentar în „Acta Musei Maramorosiensis” volumul V, Sighet. Sunt cunoscute si „Caietele de versuri” ce cuprind creatii lirice, scrise pentru anumite ocazii de catre preoti, dieci sau tarani (Dumitru Lupu Grad din Salistea de Sus, caiet aflat în coelctia lui Dumitru Iuga, *Scrisorile în versuri si strigaturile lui Ion Herenta*, pastrate în arhiva profesorului Gheorghe Dancus, si cele doua manuscrise ale lui Ioan Petreus, *Todor si Marie*⁴ si *Oratii tinute la nunte terenesti* din colectia lui Pamfil Biltiu).

Capitolul *Protagonistii* prezinta climatul cultural care a favorizat aparitia marilor culegeri de folclor din Maramures si punerea lor în circulatie, perioada considerata „epoca clasicelor colectii ale creatiei poetice si muzicale a acestui tinut”⁵. În 1906 vede lumina tiparului la

² Popa, Mircea, *Aspecte ale presei culturale maramuresene din perioada interbelica*, în „Maramures, vatra de istorie milenara”, II, Cluj-Napoca, 1997, p.325.

³ Iuga, Dumitru, *Maramures, Tara veche, Antologie de folclor de pe Cursul Superior al Tisei (1672-1908)*, Baia Mare, Editura Cybela, 2008.

⁴ Petre Lenghel Izanu, *Poezii si povesti din Maramures*, Bucuresti, 1985, pp. 325-339.

⁵ Dumitru Pop, *Folcloristica Maramuresului*, Bucuresti, Editura Minerva, 1970, p. 53.

Academia Româna, în colecția „Din viața poporului român”, volumul lui Alexandru Tiplea, *Poezii populare din Maramures*, întâiul volum din folclorul acestui ținut. Doi ani mai târziu a apărut în aceeași colecție a Academiei volumul *Poezii populare din Maramures* al lui Tit Bud, care își vedea împlinită o aspirație de peste două decenii. Tot acum preotul Ion Bârlea adună un bogat material de poezie populară, pe care îl va publica la sfârșitul primului război mondial cu titlul *Cântece populare din Maramures. Descântece, vraji, farmece și desfaceri culese de preotul Ion Bârlea* și a apărut la București, în 1924.

Tot în această perioadă se efectuează primele culegeri de muzică populară, remarcabile prin metoda științifică ce le stă la bază, dar care vor fi publicate mai târziu (Béla Bartók și Tiberiu Brediceanu).

Capitolul al IV-lea prezintă contribuția lui Ovid Densusianu în istoria culturii noastre, în dezvoltarea și perfecționarea culegerilor și studiilor de folclor. Preocupările pentru folclor au constituit o permanentă în familia Densusianu, cunoscute fiind poeziile populare culese și studiile de folclor, precum și chestionarele la care au răspuns Petru Biltiu Dancus în anul 1893 și Tit Bud în 1895.

Printre discipolii lui Ovid Densusianu se numără Tache Papahagi, prin care se deschide perioada modernă a cercetării folclorice în Maramures. Cea mai importantă realizare a epocii 1925-1945 și una dintre cele mai importante pentru folcloristica Maramuresului este apariția lucrării *Graiul și folclorul Maramuresului*, (1925), care se impune atât prin bogăția și varietatea materialului ce-l cuprinde, cât și prin metoda științifică riguroasă ce l-a calauzit pe autor în culegerea și publicarea textelor, lucrarea depășind net colecțiile anterioare.

Discipolul cel mai fidel al lui Tache Papahagi este Gheorghe Dancus, originar din Ieud. În 1927 el prezintă ca teză de licență lucrarea *Folclorul și graiul satului Ieud*⁶. Această lucrare a fost distinsă cu locul I pe promovție și propusă pentru publicare. Lucrarea se găsește în manuscris în colecția lui Mihai Dancus. După ce ajunge profesor la Sighetu Marmatiei, împreună cu un grup de intelectuali, va face să apară ziarul „Graiul Maramuresului”, în anul 1932, care își va deschide larg coloanele către creația folclorică. Materialul adunat urma să slujească la întocmirea unei „Monografii a Maramuresului”, din păcate nerealizată.

Un alt folclorist maramureșean influențat de Tache Papahagi este Petre Lenghel Izanu. În anul 1938, publică *Obiceiuri de Crăciun și colinde din Maramures*, la Editura Tipografiei Asociației pentru Cultura Poporului Român din Maramures, în prefata căreia își expune o parte din observațiile sale asupra folclorului. Apărut postum, volumul *Daina mândra pînă Barsana*

⁶ Dumitru Pop, *Op.cit.*, p. 114.

(*Bârsana – schita monografică*⁷) este o sinteză despre monografia satului Bârsana, alcătuită inițial după modelul Scolii sociologice a lui D.Gusti.

Capitolul al V-lea prezintă rolul deosebit pe care l-a avut „eminentul folclorist și cercetător al folclorului, Ion Muslea”⁸, precum afirmă prof. univ. dr. Mircea Popa. Arhiva a luat naștere în primăvara anului 1930, fiind menită „a contribui la salvarea de la pierdere a elementelor civilizației noastre țărănești, singura noastră civilizație autohtonă. Principalul obiectiv al Arhivei sau „cea mai importantă chemare a sa” a fost organizarea unor culegeri sistematice pe întreg cuprinsul țării, urmând apoi clasificarea și sistematizarea după criterii științifice a materialului cules, în cataloage generale, pe materii și topografic, spre a fi mai accesibil cercetătorilor români și străini. Cea mai importantă realizare a Arhivei de Folclor a fost publicarea „Anuarului”, care înlocuia vechea publicație academică *Din viața poporului român*. „Anuarul de Folclor” a fost bine primit de critica din țară și din străinătate, reușind să fie „o publicație cât mai cuprinzătoare și reprezentativă a folclorului românesc”.

Apelul lansat de Ion Muslea cu ocazia înțemeierii Arhivei de Folclor a Academiei a avut un puternic ecou în rândurile carturarilor din mediul rural al tinutului de dincoace de Gutin. Cei nouă corespondenți maramureșeni ai Arhivei, menționați și de Dumitru Pop în *Folcloristica Maramureșului*⁹, reprezintă opt sate din Maramureș, dintre care unele au beneficiat de mai puțină atenție din partea culegătorilor deja consacrați: Bârsana, Breb, Desesti, Harnicești, Rona de Sus, Sapânta, Sieu și Vad. Caietele manuscrise cu materiale culese de corespondenții maramureșeni care au răspuns la chestionarul lui Muslea au fost publicate în *Corpusul folclorului maramureșean*.¹⁰

Capitolul al VI-lea surprinde *Momentele semnificative din perioada postbelică*. Începând din anul 1950, istoria folcloristicii marchează evenimente importante, mai ales pentru Maramureș. Este o perioadă efervescentă în care se largesc preocupările în domeniul etnografiei și folclorului. Se reeditează volume importante de folclor, precum cele aparținând lui Ion Bârlea (1966) și Tache Papahagi (1981), apar culegeri și studii de valoare în urma cercetărilor efectuate atât de folcloristi maramureșeni (*Folclor din Transilvania. Texte inedite din colecții inedite*¹¹), cât și de cei din țară (Al. I. Amzulescu¹², A. Fochi¹³ și Ovidiu Bârlea¹⁴) sau din străinătate (Joel Marrant, profesor de antropologie culturală SUA, Jean Cuisenier, unul din numele mari ale

⁷ Petre Lenghel Izanu, *Daina mândra pînă Barsana (Bârsana – schita monografică)*, Baia Mare, 1979.

⁸ Mircea Popa, *Figuri universitare clujene*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 1988, p.117.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Ion Cuceu și Constantin Cornita, *Corpusul folclorului maramureșean*, I, Baia Mare, Editura Umbria, 2004, 421p.

¹¹ *Folclor din Transilvania. Texte inedite din colecții inedite*, I, București, Editura pentru Literatură, 1962, *Cuvânt înainte* de Mihai Beniuc.

¹² Alexandru Amzulescu, *Balade populare românești*, București, Editura pentru Literatură, 1964.

¹³ Alexandru Fochi, *Miorita, Tipologie, circulație, geneza, texte*, București, EARPR, 1964.

¹⁴ Ovidiu Bârlea, *Antologie de proză populară epică*, I-III, București, Editura pentru Literatură, 1966.

etnologiei franceze si europene din perioada contemporana, Claude Karnoouh, Gail Kligman sau japonezul Miya Kosei); se acorda un interes sporit culturii materiale (Boris Zderciuc, *Les tapis du Maramures. Roumanie*¹⁵, Tancred Banateanu, *Portul popular din regiunea Maramures si Arta populara în nordul Transilvaniei*, I. D. Stefanescu, *Arta veche a Maramuresului*) si folclorului muzical, apar monografiile folclorice, se organizeaza cercetari pe teren, festivaluri si sesiuni de comunicari stiintifice, se institutionalizeaza cercetarea folclorului.

Toate aceste actiuni se datoreaza în mare parte inimosului profesor Mihai Pop de la Bucuresti, care a sprijinit toate manifestarile care au avut ca scop promovarea imaginii Maramuresului, ca pastrator fidel al spiritualitatii traditionale, atât în tara cât si peste hotare.

Preocupari locale pentru conservarea folclorului maramuresean se concretizeaza prin constituirea Casei Regionale a Creatiei Populare din Baia Mare , înfiintata în urma cu peste 50 de ani. Din 1967, odata cu venirea la conducerea institutiei a lui Nicoara Timis, activitatea Casei de Creatie este deosebit de efervescenta. S-a organizat culegerea materialelor pe teren, s-au initiat o serie de festivaluri care au cuprins toate zonele etnofolclorice ale judetului Maramures, specifice fiecarui anotimp sau sarbatori.

Între actiunile pornite în aceasta perioada, cea mai ampla si cea mai importanta ramâne „Festivalul de datini si obiceiuri de iarna de la Sighetu Marmatiei” (1969), coordonat de directorul Muzeului Maramuresului, prof. dr. Mihai Dancus . Din 1970 s-au organizat sesiuni stiintifice si simpozioane pe teme de foclor, prezidate de Mihai Pop, la care au participat, alaturi de mentorul lor, specialisti din tara si strinatate. În cadrul celor 41 de sesiuni organizate pâna acum, specialisti din judet, din tara sau din strainatate au prezentat peste 300 de referate si comunicari legate de datinile si obiceiurile de iarna, materiale pe alte teme de folclor, despre unele culegeri inedite, despre unele personalitati din domeniul etnografiei si folclorului.

O noua generatie de folcloristi, multi dintre ei fosti studenti ai profesorilor Mihai Pop (Bucuresti) si Dumitru Pop (Cluj), au lansat ideea constituirii unei Asociatii sub egida careia sa se efectueze cercetarile de teren si sa se publice colectii si studii de specialitate. Un rol important l-a avut profesorul Ion Chis Ster, care, în articolul intitulat *Arhiva de folclor a judetului si colectiile particulare*, readuce în discutie unul dintre obiectivele Asociatiei folcloristilor: constituirea Arhivei de folclor a Maramuresului, obiectiv nerealizat. Experienta si maturitatea membrilor „Asociatiei folcloristilor si etnografilor din Maramures” își spune cuvântul odata cu lansarea volumului *Antologie de folclor din judetul Maramures*, coordonat de prof. Ion Chis Ster. Cea mai valoroasa realizare a folcloristului este coordonarea lucrarii *Graiul, folclorul si etnografia zonei Chioar*¹⁶, pe care a realizat-o alaturi de Gheorghe Pop, aparuta la Baia Mare în

¹⁵ Boris Zderciuc, *Le tapis du Maramures. Roumanie*, Bucuresti, Editura Meridiane, 1963.

¹⁶ *Graiul, folclorul si etnografia zonei Chioar*, Baia Mare, Centrul de Îndrumare a Creatiei Populare, 1983, 462 p.

1983. Monografia se dorește a fi o replică a operei realizate de Tache Papahagi în 1925 referitoare la Țara Maramureșului.

În această perioadă au apărut numeroase reviste, cea mai valoroasă fiind „Calendarul Maramureșului” (1980), publicație unică în cultura românească, nu numai prin conținutul său de o valoare cu totul aparte, ci și prin grafica plină de originalitate. În anul 2006 apare seria nouă a „Calendarului”, subintitulat „Revista de memorie culturală”, în care sunt publicate o serie de materiale.

În folcloristica noastră contemporană, Mihai Pop reprezintă un reper important. Activitatea sa, desfășurată constant, îmbracă aspecte multiple, legate de cercetarea culturii populare. Mihai Pop s-a impus ca un dascăl dedicat profesiei sale, formând numeroase generații de studenți, nu puțini devenindu-i discipoli. Merite importante a înscris în calitate de conducător de instituții de profil, având în vedere că a fost director al „Institutului de Etnografie și Folclor” între anii 1965-1975. Multă vreme a fost conducător de publicații periodice de specialitate, cum ar fi „Revista de Folclor” (1956).

Pentru a-i înarma cu un instrument de lucru pe cei preocupați de folclor, Mihai Pop a publicat în 1967 *Îndreptar pentru culegerea folclorului*, lucrare care nu se adresează doar amatorilor, date fiind concepțiile sale expuse în lucrare. În efectuarea cercetărilor de teren, recomandă metoda chestionarelor și pe cea a observației directe, pe care le dorea „de adâncime”.

În anul 1976 a publicat două volume: *Obiceiuri tradiționale românești și Folclor românesc*, în colaborare cu Pavel Ruxandoiu, sinteză a cursurilor ținute de cei doi profesori la Universitatea din București. În 1984 a publicat monografia *Zona etnografică Lapus* scrisă în colaborare cu Georgeta Stoica, iar, în 1998, Nicolae Constantin și Alexandru Dobre editează în două volume opera lui Mihai Pop, cu titlul *Folclor românesc – Teorie și metoda*, vol.I și *Folclor românesc - Texte și interpretări*, vol.II, adunând zecile și sutele de articole, referate, studii și comunicări în care „s-a risipit” marele savant.

Profesorul Dumitru Pop este autorul unei opere științifice de certă valoare, alcătuită din lucrări fundamentale pentru etnologie și folcloristică. Primele lucrări publicate cuprind culegerile de folclor realizate în Lapus, Chioar și Codru în urma cercetărilor personale, dar și împreună cu studenții. În domeniul studierii folclorului românesc în general și a celui maramureșean în special, Dumitru Pop a publicat *Obiceiuri agrare în tradiția românească*¹⁷, în care tratează monografic obiceiurile cele mai vechi și reprezentative pentru vechimea civilizației românești, vechimea practicării agriculturii la români: „Plugusorul”, „Paparuda”, „Caloianul” și „Dragaica”, *Universul culturii tradiționale și promovarea lui în cultura și viața contemporană, Problema interferențelor între cultura populară și cultura scrisă, Coordonate ale culturii populare*

¹⁷ Dumitru Pop, *Obiceiuri agrare în tradiția românească*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1989.

românești în perspectiva etnologică¹⁸, *Câteva considerații cu privire la folclorul românesc în actualitate* și multe alte studii, menite să clarifice mai bine unele chestiuni controversate în folcloristica românească.

Ca și Mihai Pop în capitală, Dumitru Pop a inițiat la Cluj o veritabilă școală de folcloristică, grație cercului studentesc de folclor, cursurilor universitare (*Folclor literar românesc. Curs de folclor*), cercetărilor pe teren efectuate împreună cu studenții și finalizate prin lucrări de licență cu caracter monografic. După absolvire, o parte dintre studenții profesorului Dumitru Pop au inițiat la rândul lor cercetări privind cultura populară, materială și spirituală a unei zone de interes, materializată în studii de specialitate. Cea mai reprezentativă este monografia, *Dragomirești, straveche vatra maramureșeană*¹⁹, de Elisabeta Dobozi-Faițiu, cercetător la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Puscariu” filială Cluj-Napoca.

Iordan Datcu reprezintă un nume de referință în folcloristica românească, prin lucrări care pun în evidență cultura bogată, capacitatea uimitoare de a sintetiza informații legate de folclorul și folcloristica noastră din cele mai îndepărtate timpuri. Numele său a fost cunoscut mai întâi ca editor de carte, susținând apariția a peste 70 de lucrări de folclor. Cea mai valoroasă contribuție a autorului este *Dictionarul folcloristilor. Folclorul literar românesc*²⁰, reeditat în trei volume (1998-2001) sub titlul *Dictionarul etnologilor români*²¹, opera de pionierat în cultura noastră, cuprinzând numeroase date biografice, exegeza critică pertinentă și informație bibliografică aproape completă, adusă la zi. În ediția din 2006 figurează 40 de articole despre culegători și exegeți localnici sau stabiliți aici, ai folclorului maramureșean, și câteva articole despre publicațiile de specialitate apărute în Maramureș. Lucrarea *Tradiții din Maramureș*, apărută în 2009²², cuprinde toate materialele pe care autorul le-a valorificat din zona Maramureșului. Acesta tinde să constituie, așa cum se poate observa cu ușurință, o zonă folclorică pe care Iordan Datcu a prezentat-o în multe dintre studiile sale.

Un alt folclorist care a făcut o adevărată pasiune pentru stravechile datini și pentru civilizația tradițională din Maramureș este Constantin Eretescu, care și-a întemeiat studiul și corpul de texte *Fata Padurii și Omul Noptii. În compania fiintelor supranaturale*²³, pe materialul maramureșean adunat în anii 70, însă fără posibilitatea de a-l publica înainte de 1989. A adunat peste 500 de legende, credințe și informații despre cele două personaje din mitologia Maramureșului, citându-i frecvent și pe doi dintre cei mai harnici culegători din zonă: Pamfil

¹⁸ Dumitru Pop, *Coordonate ale culturii populare românești în perspectiva etnologică*, Cluj-Napoca, Casa Cartii de Știință, 2004.

¹⁹ Elisabeta Faițiu, *Dragomirești, straveche vatra maramureșeană*, Cluj-Napoca, Editura Dragos Voda, 1998.

²⁰ Iordan Datcu, *Dictionarul folcloristilor. Folclorul literar românesc*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.

²¹ Iordan Datcu, *Dictionarul etnologilor români*, București, Editura Saeculum I.O., 2006.

²² Iordan Datcu, *Tradiții din Maramureș*, București, Editura Grai și Suflet-Cultura Națională, 2009.

²³ Constantin Eretescu, *Fata Padurii și Omul Noptii. În compania fiintelor supranaturale*, Compania, 2007.

Biltiu si Parasca Fat. Studiul este o valoroasa contributie la definirea conceptelor de mit, legenda si povestire, între legenda mitologica si opera de fictiune.

Capitolul al VII-lea prezinta *Realizari locale si în Maramuresul de dincolo de Tisa*. Dupa 1989, în tara noastra sa declansat un proces de tranzitie lung si anevoios de la o societate comunista la una democratica, de tip capitalist. Au disparut institutii si publicatii importante, printre care Editura Minerva si „Revista de Etnografie si Folclor” dar, pe de alta parte, s-au înfiintat numeroase edituri particulare dispuse sa publice studii sau colectii de folclor, daca autorii își suporta cheltuielile de productie. Au aparut totusi si publicatii noi, cu deschidere spre folclor: „Maiastra” (1990), „Memoria Ethnologica” (2001), „Cybela” (2005), în care numerosi folcloristi si-au publicat colectiile întocmite în anii anteriori abia acum.

S-au publicat numeroase monografii satesti, concepute atât ca lucrari de grad sau licenta, cât si studii ample, bine documentate, cu o abordare exhaustiva a culturii populare. Sunt elaborate studii teoretice ample despre folclorul maramuresean, precum *Paradigme ale expresivitatii în lirica nerituala din Maramures. O analiza la nivel fonetic, lexico-semantic si gramatical* (1997) de Georgeta Cornita sau *Corpusul folclorului maramuresean* (2004) întocmit de Ion Cuceu si Constantin Cornita. Un alt studiu deosebit este *Miorita s-a nascut în Maramures* (2005), care, pe de o parte, este un pretext pentru a relua si a actualiza istoria exegetica a acestei capodopere a folclorului românesc (dupa cea efectuata de Adrian Fochi în 1964), punctând momentele decisive ale acestei istorii.

Dupa 1990 se organizeaza numeroase simpozioane la nivel local si national. Începând cu anul 1995, Societatea Culturala „Pro Maramures Dragos-Voda” din Cluj-Napoca (condusa de inimosul Vasile Iuga) organizeaza simpozioane anuale, fiecaruia dedicându-i-se un volum din seria *Maramures - vatra de istorie milenara*. O alta mare realizare o constituie Conferinta internationala de studii interculturale si comparatism „Spatii culturale si fond arhaic” editia I, Baia Mare, 8-10 mai 2008, în colaborare cu Universitatea de Nord Baia Mare. În anul 1991, Muzeul Maramuresului din Sighetu Marmatiei a gazduit primul Simpozion national de etnologie cu tema „Imagini si permanente în cultura populara româneasca”, manifestare de amploare deosebita.

Un rol important îl are Centrul Judetean de Conservare si Valorificare a Traditiei si Creatiei Populare Maramures, focalizator al culturii si spiritualitatii populare maramuresene, având ca prim obiectiv cercetarile pe teren. Din anul 2001, Centrul Creatiei Populare editeaza cu forte proprii revista „Memoria Ethnologica”, revista cu cea mai înalta calificare din tara, ajunsa la numarul 33. În anul 2004, Centrul Creatiei Populare Maramures a initiat o serie de carti „Cultura traditionala” . Se remarca numele lui Pamfil Biltiu, considerat „poate ultimul culegator de folclor pur-sânge pe care l-a dat Maramuresul si e bine ca a avut sansa sa publice în volume

successive, pe parcursul unui deceniu si jumătate, întreaga sa arhivă”²⁴. A publicat peste 30 de culegeri de folclor (*Antologie de folclor din judetul Maramures, Fascinatia magiei, Izvorul fermecat, Fat Frumos cel înțelept, Calendarul popular, un corpus al obiceiurilor de peste an – vol.I-II*) si un numar impresionant de articole, unele dintre acestea fiind adunate în volumul *Studii de etnologie româneasca*²⁵.

Universitatile își deschid larg portile pentru iubitorii de folclor, formând cu cadre bine pregatite noi generatii de folcloristi si etnologi. Catedra de Limba si literatura româna din cadrul Facultatii de Litere a Universitatii de Nord Baia Mare se prezinta ca un colectiv omogen, competent, a carui activitate este concretizata în peste 70 de carti, aparute la edituri importante, si aproximativ 600 de articole, studii si recenzii, publicate în reviste de specialitate din tara si din strainatate. Se remarca numeroasele lucrari publicate de conf. univ. dr. Delia Suiogan (*Simbolica riturilor de trecere, Forme de interactiune între cult si popular, Mâncarea între ritual si simbol* în colaborare cu Petru Dunca si Stefan Maris) si ale prof.univ. dr. Georgeta Cornita, care si-a aratat preocuparea pentru folclorul maramuresean înca din teza de doctorat *Paradigme ale expresivitatii în lirica populara nerituala din Maramures*.

O activitate prestigioasa în domeniul folcloristicii este desfasurata de prof. univ. dr. Constantin Cornita, care are o contributie însemnata la cercetarea si valorificarea folclorului maramuresean, începând cu teza de doctorat *Zona Maramures. Matricea etnologica si paradigmele folclorului maramuresean*, sustinuta la Universitatea „Babes-Bolyai”, Cluj-Napoca, 2000). A publicat volume de mare importanta pentru folcloristica Maramuresului: *Obiceiuri în legatura cu nasterea, casatoria si moartea în Ungureni - zona Lapus, Elemente de sociologia folclorului, Cultura populara maramureseana în preocuparile folcloristilor si etnografilor, Zona Lapus. Contributii etnologice si antropologice, Corpusului folclorului maramuresean*, în colaborare cu directorul Arhivei de Folclor din Cluj, prof. univ. dr. Ion Cuceu, si peste 30 de studii si articole în care abordeaza domenii de cercetare ca: folclor literar, sociologia folclorului, folcloristica.

Nu se poate vorbi despre istoria si cultura Maramuresului, fara a aminti cea mai importanta institutie care si-a propus sa salveze de la disparitie, sa valorifice si sa faca cunoscute în tara si în lume cele mai importante obiecte de patrimoniu care ne individualizeaza printre celelalte culturi – Muzeul Maramuresului din Sighetu Marmatiei. Muzeul din Sighet, în ciuda faptului ca are peste 130 de ani, este totusi o realizare contemporana, prin deosebita implicare a directorului sau, prof. dr. Mihai Dancus. Sub egida muzeului apar doua publicatii permanente:

²⁴ Dorin Stef, *Istoria folcloristicii maramuresene*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2006, p. 125.

²⁵ Pamfil Biltiu *Studii de etnologie româneasca*, I, Bucuresti, Editura SAECULUM I.O., 2003.

Anuarul Muzeului „Acta Musei Maramorosiensis” si revista „Traditii si patrimoniu”, precum si o serie de monografii locale „Monografii satesti din Maramures”. Mihai Dancus este considerat un etnograf si folclorist apreciat la nivel national. A publicat 14 carti, brosure si cataloage, precum si sute de articole în reviste de specialitate din tara si strainatate. Cea mai importanta contributie o are la organizarea „Festivalului de datini si obiceiuri”, ajunsa la a XL-a editie. De asemenea, a organizat 30 de sesiuni de comunicari stiintifice pe plan national si international pe teme etnografice si de folclor, în cadrul „Festivalului de datini si obiceiuri de iarna”, ale caror lucrari sunt publicate în volumul „Comunicari stiintifice pe teme folclorice” (1972) iar dupa 2000 în „Acta Musei Maramorosiensis”.

Subcapitolul *Colectii si collectionari* prezinta materialele nepublicate, care se pastreaza numeroase colectii de folclor din Maramures, la Arhiva de Folclor din Cluj, la Muzeul Etnografic al Transilvaniei, la arhiva Facultatii de Litere din Cluj si Baia Mare, la Arhiva Nationala de Folclor de pe lângă Institutul de Folclor - Bucuresti, dar si la Muzeul Maramuresului din Sighet, unde se pastreaza valoroase manuscrise ce asteapta sa fie valorificate, urmând sa intre în circuitul stiintific. Cea mai bogata este colectia lui Pamfil Biltiu, în mare parte valorificata prin lucrarile care s-au publicat. Este apoi culegerea lui Ion Vancea în manuscris, cea a lui Constantin Calogherato si a profesoarei Parasca Fat din Desesti.

Folclorul românilor de peste Tisa se afla înmagazinat la Arhiva din Chisinau. Ea cuprinde un material foarte interesant care partial a fost publicat în cele doua culegeri *Folclor din Maramures* si *Cât-îi Maramuresu*, materialul fiind adunat de niste folcloristi foarte activi, bine orientati si pregatiti, si nu în ultimul rând foarte pasionati. Mai exista material necercetat suficient la Centrul de Creatie din Baia Mare, iar din zona Viseu – Borsa mentionam culegerile profesoarei Valerica Stetco si a profesorului Vasile Mlesnita, *Folclor viseuan*.

În concluzie, prezenta lucrare si-a propus o prezentare analitica a cercetarilor folcloristice din spatiul Maramuresului istoric, dar si descrierea personalitatilor devenite repere în acest domeniu. Într-un fel, se continua cercetarea pe linia initiata de profesorul Dumitru Pop, dar au fost consultate multe materiale, deosebit de valoroase, care pot sa completeze inedit, prin informatiile oferite, ceea ce distinsul profesor a prezentat în lucrarea *Folcloristica Maramuresului*.

S-a dorit aducerea la zi a cercetarilor în domeniul folclorului, reevaluând lucrarile publicate pâna în 2009. Au fost aduse argumente puternice în a stabili reperele folcloristice, prin prezentarea opiniilor unor cercetatori avizati si reliefaarea contributiei lor în studierea materialului folcloric cules între anii 1960-2009.

Prin cercetarea noastra se insista asupra necesitatii de a se crea o arhiva de folclor, chiar la Sighet sau Baia Mare, în care sa se reuneasca, sa se cerceteze si sa se clasifice întregul fond

folcloric adunat de-a lungul vremurilor din zona. Numai în acest fel se poate urmări evoluția folclorului și a tradițiilor supuse permanent rapidelor schimbări socio-economice și culturale.

Semnalam lipsa unor lucrări de sinteză despre creația Maramuresului Istoric în contextul folclorului național. De aceea, lucrarea *Repere ale folcloristicii maramuresene* încearcă să ofere o opinie avizată, susținută de o cercetare uneori dificilă dar rodnică, despre ceea ce s-a scris referitor la folclorul din zona și un mijloc de informare pentru toți cei interesați de cunoașterea Maramuresului Istoric, depozitarul unui viu, bogat și autentic material ce trebuie studiat.

Considerăm că informațiile cuprinse în lucrare, precum și materialele din anexa vor reuși să convingă instituțiile de cultură și cercetare, forurile competente, de necesitatea păstrării și conservării patrimoniului. Se pot realiza acțiuni de protejare a folclorului prin atitudini ferme împotriva tendințelor de profanare a tot ce este autentic și românesc, printr-o mai bună gestionare în mediul a valorilor. Folclorul va continua să re-creeze, izvorul său nu va seca, însă e interesant de prevăzut cum vor fi oglindite valorile morale și estetice în cadrul schimbărilor survenite.

Bibliografie selectiva

1. Colectii de folclor (în ordine cronologica)

- Tiplea, Alexandru, *Poezii populare din Maramures*, în *Analele Academiei Române, Seria II – Tomul XXVIII, 1905-1906*.
- Bud, Tit, *Poezii populare din Maramures*, adunate de..., vicarul Maramuresului. Academia Româna. Din viața poporului român. București, 1908.
- Bártok, Béla, *Volksmusik de Rumänen von Maramures*, von..., Mit einer Bildtabel, München, Drei Masken, Verlag, 1923.
- Bârlea, Ion, *Balade, colinde si bocete din Maramures*, culese de ..., volumul I, Editura Casa Scoalelor, București, 1924; *Cântece poporane din Maramures. Descântece, vraji, farmece si desfaceri*, culese de..., Volumul II, București, Editura Casei Scoalelor, 1924.
- Papahagi, Tache, *Graiul si folklorul Maramuresului*, Academia Româna, *Din viața poporului român*, XXXIII, București, Cultura Nationala, 1925.
- Brediceanu, Tiberiu, *170 melodii populare românești din Maramures*, București, Editura de Stat pentru Literatura si Arta, 1957.
- XXX - Folclor din Transilvania*, București, Editura Minerva, vol I-IX, 1960-1990.
- Biltiu Dancus, Petru. *Colectiune de hori, strigaturi, glume si basme culese din popor, cu scopul de a compune o icoana vie a modului de viață si culegerea sateanului român (1893-1907)*. Colectie publicata sub îngrijirea lui Iordan Datcu în *Folcloristica Maramuresului*, Dumitru Pop, București, Editura Minerva, 1970.
- *** *Ceas pe ceas se alunga. Folclor poetic*, Baia Mare, Casa Creatiei Populare, 1970.
- *** *Calendarul Maramuresului*, realizat de Ion Bogdan, Mihai Olos si Nicoara Timis, sub egida Asociatiei Folcloristilor si Etnografilor si Maiastra - Asociatia Tinerilor Artisti, Baia Mare, 1980; Editat de Centrul de Îndrumare a Creatiei Populare Maramures.
- *** *Antologie de folclor din judetul Maramures*, volumul I, Poezia. Centrul Judetean de Îndrumare a Creatiei Populare si a Miscarii Artistice de Masa Maramures, Asociatia folcloristilor si etnografilor din judetul Maramures, Baia Mare, 1980.
- Papahagi, Tache, *Graiul si folklorul Maramuresului*, editia a II-a, în *Grai, folklor, etnografie*, București, Editura Minerva, 1981.
- Pop, Gheorghe Gh., *Folclor muzical din Maramures*, Centrul de Îndrumare a Creatiei Populare si a Miscarii Artistice de Masa Maramures, Baia Mare, 1980.
- Chis-Ster, Ion; Pop, Gheorghe, *Graiul, etnografia si folclorul zonei Chioar*, Centrul de Îndrumare a Creatiei Populare si a Miscarii Artistice de Masa, Baia Mare, 1983.
- Biltiu, Pamfil, *Poezii si povesti populare din Tara Lapusului*, în seria *Folclor din Transilvania*, vol. X, București, Editura Minerva, 1990.
- Biltiu, Pamfil, *Fat-Frumos cel înțelept. O suta de basme, povesti, legende, snoave si povestiri din judetul Maramures*, Baia Mare, Editura Gutinul, 1994.

- Biltiu, Pamfil; Pop, Gheorghe Gh., *Sculati, sculati, boieri mari! Colinde din judetul Maramures*. Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1996.
- Biltiu, Pamfil; Biltiu, Maria, *Izvorul fermecat. Basme, povesti, legende, povestiri si mitocredinte din judetul Maramures*, Baia Mare, Editura Gutinul, 1999.
- *** *Memoria Ethnologica, revista de patrimoniu ethnologic si memorie culturala*, editata de Centrul Creatiei Populare Maramures, Baia Mare, nr. 1 (decembrie 2001) – 33 (decembrie 2009).
- Faiciuc-Dobozi, Elisabeta, *Dragomiresti, Cântarea mortilor, Culegere de folclor funebru*, Cluj-Napoca, Editura Todesco, 2001.
- Biltiu, Pamfil, *Basme, povesti, legende, povestiri, snoave si poezii populare din zona Codrului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
- Olos, Ana, *Folclor din Maramures (Folklore from Maramuresh)*, Centrul Judetean de Conservare si Promovare a Culturii Traditionale Maramures, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2004.
- Cuceu, Ion; Cornita, Constantin, *Corpusul folclorului maramuresean*, vol. I, prefata de Ion Cuceu, postfata de Constantin Cornita. Sub egida Academiei Române-Filiaa Cluj-Napoca. Institutul Arhiva de Folclor, Editura Umbria, Baia Mare, 2004.
- Golopentia, Sanda, *Learn to sing, my mother said. Song of the women of Breb*. Translated by Sanda Golopentia and Peg Hausman, Centrul Judetean de Conservare si Promovare a Culturii Traditionale Maramures, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2004.
- Biltiu, Pamfil; Biltiu, Maria, *Folclor din Tara Maramuresului*, vol. I-III, Centrul Judetean de Conservare si Promovare a Culturii Traditionale Maramures, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2005- 20007
- Rosca, Nutu, *Lirica populara din Maramures*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2005.
- Biltiu, Pamfil; Biltiu, Maria *Calendarul popular, un corpus al obiceiurilor de peste an din judetul Maramures, volumul I-II*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2009.

2.. Bibliografii

- *** *Bibliografia generala a etnografiei si folclorului românesc*, vol.I (1800-1891). Cuvânt înainte de Mihai Pop. Coordonare si prefata de Adrian Fochi, Bucuresti, Editura pentru Literatura, 1968.
- *** *Bibliografia generala a etnografiei si folclorului românesc*, vol. II (1892-1904). Editata de Academia Româna. Coordonare si cuvânt înainte de Adrian Fochi. Editie îngrijita si prefata de Jordan Datcu, Editura Saeculum I.O., 2002.
- *** *Bibliografia generala a etnografiei si folclorului românesc* (1956-1964), Editie îngrijita si prefata de I. Oprisan, Bucuresti, Editura Saeculum I.O., 2004.
- *** *Bibliografia generala a etnografiei si folclorului românesc* (1965-1969), Editie îngrijita si prefata de I. Oprisan, Bucuresti, Editura Saeculum I.O., 2005.
- *** *Bibliografia lucrarilor cu caracter folcloric si etnografic publicate de Academia Româna* (1877-1929), în „Anuarul Arhivei de folclor”, 1933, p. 221-227.
- *** *Bibliografia folclorului românesc pe anii 1939-1943*, în „Anuarul Arhivei de folclor”, nr. 7, 1947, p. 140-198.

Dancus, Elena, *Bibliografia selectiva a etnografiei si folclorului românesc (1944-1974)*, Bucuresti, Institutul de Cercetari Etnologice si Dialectologice, 1975.

Dancus, Elena, *Bibliografia etnografica si folclorica româneasca pe anul 1963*, în „Folclor literar”, vol.2, Timisoara, 1967, p.368-488.

Muslea, Ion, *Bibliografia folclorului românesc (1930-1955)*, Editie si cuvânt înainte de Iordan Datcu, Bucuresti, Editura Saeculum I.O., 2003.

3. Periodice

Acta Musei Maramoresiensis, Muzeul Maramuresului Sighetu Marmatiei, Asociatiunea pentru Cultura Poporului Român din Maramures. Volume îngrijite de dr. Mihai Dancus, 2002-2009.

AMET, 1957-2000. Tematica Anuarului Muzeului Etnografic al Transilvaniei (1957-2000) de Ioan Tosa, Flavia Osianu, în Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei, Editura Mediamira, Cluj-Napoca, 2000, *Astra maramureseana*, 1996-1999. Revista a Asociatiei transilvanene pentru literatura româna si cultura poporului român ASTRA, Baia Mare.

Buletin ? tiintific, 1969-2005. Buletin ? tiintific, seria A. Filologie, editat de Institutul Pedagogic din Baia Mare / Facultatea de Litere din Universitatea de Nord. 1969-2005.

Calendarul Maramuresului, realizat de Ion Bogdan, Mihai Olos si Nicoara Timis. Centrul de Îndrumare a Creatiei Populare si a Miscarii Artistice de Masa Maramures, Asociatia folcloristilor si a etnografilor, Maiastra – Asociatia Tinerilor Artisti, Baia Mare, 1980.

Memoria Ethnologica, Revista de patrimoniu ethnologic si memorie culturala. Centrul Creatiei Populare Maramures, Baia Mare, 2001-2010 .

RF / REF, 1957-1993, Colectia Revistei de Folclor / Revista de Etnografie si Folclor.

Studii si Articole, 1970-1989. Revista editata de Societatea de ? tiinte Filologice din România, filiala Baia Mare. Buletin de informare si documentare stiintifica, 1970-1989.

Tradiții maramuresene, 1967, 1979, vol. I-II. Casa Regionala a Creatiei Populare, Baia Mare, 1967, 115 p.; Centrul Judetean de Îndrumare a Creatiei Populare si a Miscarii Artistice de Masa, Baia Mare, 1979.

Tradiții si patrimoniu, Muzeul Maramuresului, Sighetu Marmatiei, Asociatiunea pentru Cultura Poporului Român din Maramures, 2001- 2005.

III. Studii de folclor

Amzulescu, Al.I., *Cântecul epic eroic. Tipologie si corpus de texte poetice*, Bucuresti, Editura Academiei RSR, 1981.

Bârlea, Ovidiu, *Istoria folcloristicii românești*, Bucuresti, Editura Encicbpedica Româna, 1974.

Biltiu, Pamfil, *Studii de etnologie româneasca*, Bucuresti, Editura Saeculum I.O., Colectia Mythos, vol. I - 2003, vol. II – 2004.

Bratulescu, Monica, *Colinda româneasca*, Bucuresti, Editura Minerva, 1981.

Caraman, Petru, *Studii de etnologie*, Bucuresti, Editura Grai si Suflet-Cultura Nationala, 1998.

- Cornita, Constantin, *Zona Maramures. Matricea etnologica si paradigmele folclorului maramuresean*, Baia Mare, Editura Umbria, 2001.
- Cuceu, Ion; Cornita, Constantin, *Corpusul folclorului maramuresean*, I, Baia Mare, Editura Umbria, 2004.
- Cuceu, Ion; Cuceu, Maria, *Ritualurile agrare românești, I Plugusorul în spațiul românesc extracarpatic; Studiu introductiv si corpus de texte; II Oratii dupa colind în spațiul intracarpatic*, Cluj-Napoca, Editura Fundatiei pentru Studii Europene, 2007-2008.
- Datcu, Iordan, *Dictionarul etnologilor români*, Bucuresti, Editura Saeculum I.O., 2006.
- Dancus, Mihai, *Zona etnografica Maramures*, Bucuresti, Editura Sport-Turism, 1986.
- Dancus, Mihai, *Masti si jocuri cu masti din Maramures*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2008, 140 p.
- Florea, Virgiliu, *Din trecutul folcloristicii românești*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2001.
- Fochi, Adrian, *Miorita. Tipologie, circulatie, geneza, texte*, Bucuresti, Editura Academiei, 1964.
- Fochi, Adrian, *Cântecul epic traditional al românilor*, Bucuresti, Editura Stiintifica si Enciclopedica, 1985.
- Gennep, Arnold Van, *Riturile de trecere*, Iasi, Editura Polirom, 1998.
- Hasdeu, B.P., *Studii de folclor*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.
- ****Istoria literaturii române, I, Folclorul literaturii române în perioada feudala (1400 – 1780)*, Bucuresti, Editura Academica, 1970 .
- Karnoouh, Claude, *Rituri si discursuri versificate la taranii maramureseni. A trai si a supravietui în România comunista*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998.
- Karnoouh, Claude, *Rituri si discursuri versificate la taranii maramureseni. A trai si a supravietui în România comunista*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998.
- Kligman, Gail, *Nunta mortului. Ritual, poetica si cultura populara în Transilvania*, Iasi, Editura Polirom, 1998, 292 p.
- Muslea, Ion; Bârlea, Ovidiu, *Tipologia folclorului românesc. Din raspunsurile la chestionarele lui B.P.Hasdeu*, Bucuresti, Editura Minerva, 1972.
- Muslea, Ion, *Cercetari etnografice si de folclor, I*, Bucuresti, Editura Minerva, 1971.
- Pop, Dumitru, *Folcloristica Maramuresului*, Bucuresti, Editura Minerva, 1970.
- Pop, Dumitru, *Studii de istoria folcloristicii românești*, Baia Mare, Editura Umbria, 1997 .
- Pop, Dumitru, *Cercetari de folclor românesc*, Cluj-Napoca, Casa de Editura Sedan, 1998, p. 211.
- Pop, Dumitru, *Universul culturii traditionale si promovarea lui în cultura si viata contemporana*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cartii de Stiinta, 2003.
- Pop, Dumitru, *Universul culturii traditionale si promovarea lui în cultura si viata contemporana*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cartii de Stiinta, 2003.
- Pop, Dumitru, *Coordonate ale culturii populare românești în perspectiva etnologica*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cartii de Stiinta, 2004.
- Pop, Dumitru, *Obiceiuri agrare în traditia populara româneasca*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1989, p.6.

- Pop, Mihai, *Folclor românesc, I, II, Teorie si metoda*, Editie îngrijita de Nicolae Constantinescu si Al. Dobre, Bucuresti, Editura Grai si Suflet-Cultura Nationala, 1998.
- Pop, Mihai, *Obiceiuri traditionale românesti*, Bucuresti, Consiliul Culturii si Educatiei Socialiste, Institutul de Cercetari Etnologice si Dialectologice, 1976.
- Pop, Mihai; Ruxandoiu; Pavel, *Folclor literar românesc*, Bucuresti, Editura Didactica si Pedagogica, 1978.
- Popa, Mircea, Tascu, Valentin, *Istoria presei românesti din Transilvania, „Gutitul”*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980, pp.139-141.
- Popa, Mircea, *Figuri universitare clujene*, Cluj-Napoca, Editura Grinta, 1988 .
- Popa, Mircea *Preocuparile intelectuale ale carturarului maramuresean Ion Artemie Anderco*, în „Maramures, vatra de istorie milenara”, II, Cluj-Napoca, 1997, p. 211.
- Socolan, Aurel, *Circulatia cartii românesti pâna la 1850 în judetul Maramures*, Baia Mare, Editura Maria Montessori, 2005, p. 280-281.
- Suiogan, Delia, *Forme de interactiune între cult si popular*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2006.
- Stef, Dorin, *Istoria folcloristicii maramuresene*, Baia Mare, Editura Ethnologica, 2006.